

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za 1/2 leta 90 Din, za 1/4 leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici št. 23. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.953.

LETO XII.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 23. julija 1929.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 85.

R. Z.:

Nova uredba o državnih cestarih in naše državne ceste.

V »Uradnem listu« ljubljanske in mariborske oblasti je pod št. 271/64 ex 1929 izšla nova uredba o službenih razmerjih državnih cestarjev in njihovih prejemkih.

Po ti uredbi se odslej postavljajo cestarji kot začasni oziroma po enem letu kot stalni cestni delavci. Vsak cestar oskrbuje najmanj 2-5 in največ 8 oziroma povprečno 5 kilometrov ceste. Prejemki cestarjev znašajo v prvem letu začasne službe po 600 Din na mesec. Po zadovoljivem službovanju v prvem letu in opravljenem predpisanem izpitu se cestar postavi za stalnega cestnega delavca s plačo 700 Din na mesec, ki se po vsakih nadaljnjih 5 letih zviša za 50 dinarjev, toda največ do 900 Din na mesec, ki jih doseže po 21. letu zadovoljivega službovanja. Poleg plače pritiče cestarju stanovanje v naravi, če tega nima, pa dodatek po 100 Din na mesec.

Vsi cestarji se morajo zavarovati po zakonu o zavarovanju delavcev, ter imajo po 30 letih cestarske službe pravico do dosmrtno podpore v iznosu 50% poslednje mesečne plače.

Važna je še prehodna določba, po kateri se prevedejo po ti uredbi tudi vsi dosedanji pragmatični cestarji — služitelji — ki na dan 3. junija 1929, s katerim je stopila nova uredba v veljavo, še niso imeli 10 let učinkovite cestarske službe in toraj tudi še ne pridobljene pravice do pokojnine.

Ker so cestarji važen faktor pri

vzdrževanju državnih cest, ki so za naše gospodarstvo in z ozirom na vedno večji avtomobilski promet vrlo tehtnega pomena, je treba, da se ta uredba iz občega interesa kritično premotri.

V ta namen je treba znati, kako je bila državna cestarska služba v naši državi dosedaj urejena. V takozvanem Preku so se ceste vzdrževale redno po pragmatično nastavljenih cestarih, v kategoriji slug, za katere je veljal zakon o državnih uslužbenih iz leta 1923, tako glede njihovih prejemkov kakor pokojnine. Specijelno v Sloveniji je vsak cestar oskrboval povprečno po 4 km dolgo cestno progo in to že izza predvojne dobe. Ta preizkušena dolžina je bila do svetovne vojne za takratni promet primerna, toda po vojni, ko so postale ceste s stalno naraščajočim avtomobilskim prometom tako važen komunikacijski faktor, da posebno pri osebem prometu že občutno konkurirajo železnicam, se je pokazala potreba, da bi se ta dolžina skrajšala na tri pa tudi še na manjše kilometrov.

Nasprotno v Srbiji sploh niso poznali cestarjev v našem smislu. Imeli so pač deloma takozvane »čuvare puteva«, toda vzdrževanje samo so izvrševale posebne letne kolone delavcev, ki so cesto popravile ter jo postavile v predpisano stanje, potem je pa ostala cesta prepuščena sama sebi, dokler ni v nekaj letih popolnoma propadla, nakar se je zopet popravila na navedeni način. Neprimernost tega sistema so pristojna mesta v Beogradu sedaj vendar enkrat uvidele ter so s predmetno uredbi za vso državo ustanovila stalne cestne delavce.

Naš izvoz v prvem polletju 1929.

Te dni je izdala generalna direkcija carin statistične podatke o našem izvozu v juniju t. l. in nam je tako mogoče ustvariti si celotno sliko izvoza za prvo polletje 1929. Skupno smo v tem razdobju izvozili 2.196.400 ton blaga, t. j. za 148.000 ton več kakor v istem razdobju lani in za 41.500 ton več kakor predlanskim. Po vrednosti je znašal naš izvoz v I. polletju t. l. 2.989-1 milijona Din ali za 302 milijona dinarjev več kakor lani. Če upoštevamo velikanske prometne ovire v prošli zimi, moramo priti do zaključka, da je uspeh izvoza v prvi polovici izredno ugoden. Še v prvih treh mesecih t. l. smo imeli v primeru z lanskim letom primanjkljaj za 62 milijonov dinarjev, toda izvoz se je naglo tako izboljšal, da smo ta primanjkljaj že koncem aprila poravnali. Zboljšanje je sledilo tudi v maju in juniju t. l. in je bila vrednost izvoza v teh dveh mesecih mnogo večja kot v istih mesecih prejšnjega leta.

Kar se tiče deželnih pridelkov smo izvozili v prvem polletju 5018 vagonov pšenice; koruze smo izvozili 1213 vagonov, medtem ko smo izvozili lanskega leta koruze komaj 262 vagonov.

Posebno razveseljiv je napredek pri izvozu lesa, ki se je v zadnjih letih neprestano dvigal in je v prvem polletju t. l. dosegel že 900 milijonov dinarjev. Relativno največji porast vidimo pri izdelkih od lesa, katerih smo letos izvozili že za skoro 60 milijonov dinarjev. Velik napredek kaže tudi izvoz gradbenega lesa. L. 1926 smo izvozili (v milijonih Din) 1.192,7 zopet 453-9, leta 1928 že 610-1 in leta 1929 celo 697-1. Celokupni izvoz lesa je v prvem polletju t. l. dosegel 30-1%

vsega našega izvoza napram 28-3% v istem razdobju 1927 in 13-9% v istem razdobju 1926.

Kar se tiče izvoza živine, je predvsem izvoz svinj nazadoval in je letos v prvem polletju znašal komaj 114 milijonov dinarjev, medtem ko je znašal v istem razdobju lanskega leta še 176-5 in l. 1927 celo 201 milijon dinarjev. Dvignil pa se je izvoz goveje živine in to napram prvem polletju lanskega leta od 138 na 141 milijonov dinarjev. Izvoz drobnice je znašal letos 12-9 milijona dinarjev, napram 26-3 milijona dinarjev lanskega leta in 30-7 milijona dinarjev predlanskim. Nazadoval je tudi izvoz perutnine od 22-5 milijona dinarjev v prvem polletju t. l. na 17-9 milijona dinarjev v prvem polletju t. l.

Dvignil se je izvoz mesa, ki je zadnja tri leta močno nazadoval, od 74-7 na 96-8 milijona dinarjev, dočim so izdelki iz mesa pri izvozu v letošnjem prvem polletju padli na 5-9 milijona dinarjev.

Znaten padec opazimo tudi pri izvozu jajc. Dočim smo v prvem polletju 1926 izvozili za 386-9 milijona dinarjev, je izvoz v I. polletju t. l. padel na 225-3 milijona dinarjev.

Pri izvozu industrijskih izdelkov opazimo porast pri izvozu cementa in to od 56-6 milijona dinarjev v prošlem polletju na 78-2 milijona dinarjev v prvem polletju t. l. Povečal se je tudi izvoz bakra od 141-7 milijona dinarjev na 229-7 milijona dinarjev. Padel je pa izvoz kalcijevega karbida in cianamida od 64-8 na 52-2, kakor tudi ekstraktov za strojenje od 34-4 na 26-8 milijona dinarjev. Rud smo izvozili v prošlem polletju za 86-5 milijona dinarjev in se je izvoz povečal.

Za poglobitev trgovinskih odnošajev z Brazilijo.

Skupina podjetnih Slovencev je ustanovila v Sao Paulo trgovinsko agenturo pod naslovom Yugo-Agencia Ltd. z namenom posredovati uvoz in izvoz ter v splošnem poglobiti trgovske zveze med Brazilijo in Jugoslavijo.

Ob ustanovitvi smo prejeli od agencije dopis, v katerem se nam med drugim piše:

»Koliko je jugoslovanskih proizvodov, ki imajo tukaj že svoj trg pod tujimi naslovi in firmami, ali ki bi še našli tu ugodno priliko za konsum.

Suhe gobe (jurčki), suho sadje kot slive, jabolka in hruške, istotako tudi sveže sadje, dobro sortirana zimska jabolka in hruške, kakor tudi izbran krompir, seveda vse dobro in okusno pakovano, ki bi moglo prenositi transport tropičnega podnebja.

Dalje vino, in sicer le močna vina od 13 (trinaest) gradov naprej, ter pristna slivovka.

Marmelada, bohinjski sir, orehi itd.

Zlasti pa se hočemo pobrigati, da bi upeljali našo smreko na tukajšnji trg, ki je glavni proizvod Slovenije. Velika tukajšnja lesna podjetja so nam sporočila, da bi hotela uvažati naš les, le da nimajo zadostnih zvez. Dimenzije za smrekov les bi prišle v poštevede: 3" × 9" — 3" × 12" in 12" × 12" in sicer žagano samo prima blago. Blagovolite zainteresirati tamkajšnji lesni trg oziroma izvoznike, da nam pošljejo kot vzorec brez vrednosti »Amostra sem valor« košček: smrekovega, jelovega, mecesovega in borovega lesa ter cene in pogoje CIF Santos.

Nasprotno pa hočemo posredovati za tukajšnji izvoz kave »Santos«, direktno Vašim uvoznikarjem.

Tudi za cement se zanimamo.

Na vsebino gornjega dopisa in na novo agencijo samo, katere naslov je Yugo-Agencia Ltd., Caixa Postal 1723 — S. Paulo — Brazil, opozarjamo vse naše čitatelje.

ZADNJI ROK ZA PRIJAVO TERJATEV PRI A. O. POŠTNI HRANILNICI.

Pogodba, sklenjena med Avstrijo in nasledstvenimi državami bivše avstro-ogrške monarhije glede likvidacije terjatev državljanov nasledstvenih držav pri bivši avstro-ogrski Poštni hranilnici na Dunaju, je stopila te dni v veljavo. Generalna direkcija Poštne hranilnice bo te dni izdala odlok, s katerim bo še enkrat in zaključno podaljšan rok za prijavo terjatev, vlog in depozitov pri Poštni hranilnici na Dunaju. Rok bo podaljšan do največ 6 tednov. Oni, ki do slej svojih terjatev še niso prijavi, naj to store čimprej, ker bodo njihove terjatve sicer zapadle in bodo dobili izplačane svoje vloge in depozite v starih avstro-ogrskih kronah. Onim pa, ki so že vložili podpisane prijave, ni treba vlagati novih prijavi in so tudi urgence brezpredmetne, ker bo rok za izplačilo določen dogovorno z dunajsko centralo avstrijske Poštne hranilnice. Prijave terjatev se lahko predajo pri vsakem poštnem uradu, ali pa pošljejo direktno na generalno direkcijo poštne hranilnice v Beograd.

Nakazila v Grško po Poštni hranilnici.

Poštna hranilnica s svojimi podružnicami je uvedla direktno bančno zvezo z Grško za nakazila v to državo. Imetniki čekovnega računa lahko odredijo izplačila v Grško pod istimi pogoji kot v ostale države. S posredovanjem teh kot tudi poprej navedenih zvez z inozemstvom lahko izvršuje Poštna hranilnica izplačila v države celega sveta. Podrobna pojasnila daje Poštna hranilnica in njene podružnice.

Kar se tiče deželnih pridelkov smo izvozili v prvem polletju t. l. fižola samo za 11-1 milijona dinarjev. Češpelj smo izvozili za 12-8 milijona dinarjev napram 37-3 in 44-2 milijona dinarjev v prvem polletju 1928, odnosno 1927. Izvoz svežega sadja je znašal 5-5 milijona dinarjev napram 8-4 v prvem polletju 1928 leta. Značilen padec zaznamuje tudi izvoz hmelja, katerega smo izvozili samo za 20 milijonov dinarjev, dočim smo izvozili v istem razdobju 1928 leta 41-5 milijona dinarjev.

Ogromen kataster kupovalcev na obroke na Dunaju.

Sleparji in neplačniki ne dobijo nobenega blaga več.

Pisali smo že, kako si pomagajo trgovci glede plačnikov na obroke v Berlinu. Sedaj beremo o Dunaju nekaj podobnega.

Zmanjšana plačilna moč avstrijskega prebivalstva je imela posledico, da se je kupčija na obroke v zadnjih letih ogromno razvila. Moremo trditi, da kupuje danes najmanj 90 odstotkov vsega prebivalstva vse predmete, ki ne spadajo k vsakdanjim življenjskim potrebam, na obroke. Kupčija na obroke je postala na ta način naravnost eksistenčni temelj avstrijske trgovine, vsled česar so se tudi polagoma razvile različne skupine z izrečnim namenom, da se pečajo izključno le s trgovino na obroke. Umljivo je, da je veliki razvoj tega kupčijskega sistema rodil tudi one zlorabe, za katere nudi kupčija na obroke posebne možnosti. Tako si je na primer cela armada sleparjev ta sistem tako prikrojila, da proti majhnemu naplačilu — žalibog je pri sedanjih razmerah že prav malenkosten znesek za trgovca vabljev — nakupijo v desetih do dvajsetih trgovinah najrazličnejše blago ter da ga takoj nato za polovico vrednosti ali pa še bolj poceni naprej prodajo. Za prodajalca je v takih slučajih izterjatev dolžnega zneska seveda neizvedljiva, in, ker tudi blaga ni več, utrpijo včasih pri enem samem kupcu milijonsko škodo. Za zlorabe, ki so se vgnezdile kot posledica kupčije na obroke, je bila značilna sodna obravnava, ki se je pred kratkim vršila in pri kateri je sodnik ugotovil, da je zaradi goljufije k zagovoru klicani kupec v kritje svojih obročnih obveznosti zastavil svojo plačo do leta 2004. Ker je mož star sedaj 45 let, bi moral torej do 120. leta aktivno služiti, da plača na obroke kupljeno blago in bi moral do tedaj kriti vse druge potrebe iz zakonito določenega eksistenčnega minimuma.

Na obročni kupčiji interesirano trgovstvo se pripravlja sedaj, da si ustvari proti takim zlorabam močno zaščito. Začela je gremiju dunajskih trgovcev priključena Centralna zveza blagovnih hiš in detajlnih trgovin,

ki dajejo na kredit. Na obnem zboru, ki se je pred kratkim vršil, je zveza sklenila, da bo v svrhu kontrole kupcev ustanovila lastno organizacijo. Ta organizacija, ki jo bodo v obliki zadruge z imenom «evidenčni in izvestilni urad trgovine na delna plačila» v najkrajšem času aktivirali, bo morala rešiti sledeče naloge: registracijo in evidenco vseh prodaj na obroke, ki so jih izvedli zadrugarji (zbrani material je članom zmeraj na razpolago); dobavo in oddajo izvestil o onih, ki hočejo kredit; opominjanje zamudnih dolžnikov in izterjatev zahtev po posebnem juridicnem oddelku, ki bo člane zadruge v zadevah, izhajajočih iz trgovine na obroke, zastopal tudi pred sodiščem, v kolikor je to po obstoječih zakonih mogoče.

Ustanovitev te nove organizacije ne pomeni torej nič drugega, kot da so avstrijski kupci na obroke, torej večina prebivalstva, na poseben način registrirani. Kar se tiče natančnosti, ta novi kataster ne bo samo enak davčni in policijski evidenci, temveč jo bo skoraj gotovo še prekobil, ker bo «evidenčni in izvestilni urad» zbiral tako osebne podatke kot podatke o dohodninskih razmerah in izkustvih glede plačilne voljnosti ali nevoljnosti posameznika, dalje tudi podatke o dosedanjem življenju posilca za kredit, o njegovih predkaznih itd. Kakor je v Berlinu «Schufa» (Schutzverband der Absatzfinanzierung) doslej samo iz berlinskega prebivalstva registrirala več kot en milijon ljudi, tako bo gotovo tudi dunajska «Evidenz- und Auskunftsstelle» do konca leta registrirala skoraj en milijon Avstrijcev.

Nova zadruga bo pa nameravane mu namenu pridejala še drug cilj, ne manj važen. Hoče zgraditi temelj za kreditno zavarovanje v trgovini na obroke in hoče nuditi možnost za bančno financiranje kupčije na delna plačila. V ta namen se vršijo pogajanja z vodilnimi zavarovalnicami in bančnimi zavodi, ki so že pred ugodnim zaključkom.

Kakor vidimo, je dobil berlinski zgled hitro posnemalce. »Schufa« se je v Berlinu izborna obnesla in je obvarovala člane doslej že pred večmilijonskimi izgubami. Kakor hitro se oglasi v kakšni trgovini, ki je članica »Schufe«, kupec z željo na obroke, takoj se dotična trgovina obrne na zadrugo z vprašanjem, kdo je ta kupec, kje ima že kakšne obveznosti, kakšna je njegova plačilna zmožnost, kakšen je njegov glas glede poštenosti in voljnosti do plačevanja itd. Odgovor je seveda takoj tukaj in prodajalna ve; kaj ima napraviti. Tako bo sedaj tudi na Dunaju, in to zadavni sleparji bodo imeli vedno težjo nalogo. Nehote se vprašamo: Ali bi ne bila mogoča taka evidenca tudi pri nas?

PREMIK V EKSPORTU AVSTRIJE IN NEMČIJE.

Že več let je opažati v eksportu Avstrije premikanje glede namenilnih dežel. Avstrijska specialna industrija si prizadeva, da nadomesti izgubo v izvoznih trgovini v nasledstvene države z zvišanim eksportom v zahodne in prekomorske dežele; in res so se že pokazali uspehi. Zanimivo je, da se vršijo podobne spremembe tudi v nemškem eksportu, samo da se obrača tendenca nemške trgovske in gospodarske politike v nasprotju z Avstrijo proti vzhodu in jugovzhodu Evrope. Nemška industrija naleti v zahodno-evropskih deželah, kamor eksportira Avstrija v rastoči meri svoje specialno blago, na konkurenco mogočne industrije teh držav (kot Francije, Belgije, Anglije) in je spoznala, da njen veliki produkcijski previšek v teh industrijsko dobro razvitih deželah ne bo mogel dobiti velikih prodajnih trgov. Vzhod in jugovzhod Evrope je pa nasprotno v industriji še zelo zaostal in se je faktično doslej nemška industrija tam relativno malo udeleževala. Pri tem bo seveda Avstrija precej trpela.

† Dr. Vane Radej.

V pondeljek ob 11. uri dopoldne je v Splitu, kjer se je nahajal s svojo družino na pordnevem dopustu, nenadoma preminul dr. Vane Radej, družabnik tvrdeke Čehostaklo iz Beograda. Pokojnik je doma iz Celja. Pravne študije je dovršil v Pragi. Po prevratu je služil nekaj časa v ministrstvu trgovine in industrije v Beogradu. Nato je praktical tudi v Zbornici za TOI v Ljubljani, a se je kasneje osamosvojil ter bil v Ljubljani zastopnik raznih čeških tvrdk. Lanskega leta se je preselil iz Ljubljane v Beograd, kjer se je uspešno udeleževal v svojem podjetju, pa tudi v javnem življenju. Bil je zlasti vnet zagovornik češkoslovaško-jugoslovenskega bratstva. Zapušča soprogo in nedoraslo hčerko. Prerano umrlega ohranimo v častnem spominu!

NEMČIJA IN UVOZ ČEVLJEV IZ ČEŠKOSLOVAŠKE.

V maju je znašal ves uvoz usnjenih čevljev v Nemčijo 280.344 parov, izvoz iz Nemčije 218.584 parov; uvoz je bil za 28% večji kot izvoz. Izvozna vrednost je bila 2.412.000 mark, uvozna vrednost 2.774.000. Vidimo da se cena para giblje okoli 10 mark. Izvoz v letošnjem maju je glede parov narasel proti izvozu v lanskem maju za 43,2%, proti letošnjemu aprilu je pa padel za 13,4%. Češkoslovaški delež v majnikovem uvozu v Nemčijo znaša 76,8 odstotkov, pri lahkih usnjenih čevljih pa celo 80,4 odstotkov.

* * *

NEUGODNI ZAKLJUČKI PLOVBE PO DONAVI.

Plovba po Donavi je prinesla vsem družbam občutno škodo. Glede Bavarskega Lloydja nimamo za lansko leto sicer še nobenih uradnih podatkov, a zasebne informacije govorijo o velikih zgubah. Skupno zgubo češkoslovaške donavske plovbe v zadnjih letih navedejo s 17 milijoni Kč. Vlada je uvedla veliko podporno akcijo. Ogrska rečna in pomorska družba uživa že od nekdanje državo udeležbo in podporo. Leta 1927 je dobila večji znesek pod naslovom valorizacije naknadno plačan. Hkratu je bil sklenjen nov subvencijski dogovor na 25 let, ki jamči družbi letno podporo 1,5 do 1,9 milj. pengö. Za leto 1928 tudi ta družba še ni objavila poročila, a neuradna poročila, ki jih v časopisju niso dementirali, govorijo o zgubi 4 milj. pengö. Tudi jugoslovansko državno podjetje ni objavilo nobenega obratnega računa, a poročila beograjskega časopisja in parlamentarnih razprav nam pravijo, da so se vsa zadnja leta zaključila z velikimi deficiti, ki jih je vlada interno krila. Podoben je položaj rumunske državne plovbe, za koje izpopolnitev izdeluje sedaj vlada večji investicijski program.

Iz naših organizacij.

NOV POSTOPEK ZA OCARINJENJE POŠTNIH PAKETOV.

S 1. avgustom t. l. stopijo v veljavo nova določila glede postopka za ocarinjenje poštnih paketov, iz katerih posnemamo sledeče, važne izpremembe: Carinjalna pošta bo najpreje dostavila strankam duplikate deklaracij v pregled, če so tarifne postavke za ocarinjenje pravilne. Stranka bo morala na deklaraciji podati izjavo, da so postavke pravilne, nakar se ji bodo šele dostavili paketi, katere mora potem brezpogojno prevzeti. Ako bi pa stranka smatrala carinske postavke kot nepravilne, ima to na deklaraciji pripomniti in navesti carinske postavke, katere smatra kot pravilne. Taki paketi se bodo potem vzeli v ponovno ocarinjenje in ako se izkaže, da je bilo prvotno carinjenje pravilno, bo imela stranka plačati za vsak slučaj 300 Din denarne globe za neopravičeno zavrnitev pošiljke brez ozira na to, če pakete potem prevzame ali jih vrne dobavitelju. — Trgovski gremij v Mariboru.

Iz mednarodne konference dela.

(Konec.)

Hočem se še jasneje izraziti: Brezposelnost temelji na neenakosti na razpolago stoječih delovnih sil z dano potrebnostjo. Delovna sila mora biti dovolj mobilna, da se more prilagoditi stanju delovnega trga. Vsi vemo in razni govorniki so na tem mestu omenili, da je ta mobilnost trpela vsled raznih zakonov proti vseljevanju. Trpela je tudi vsled velike razlike med mezdami kmetijskih delavcev in industrijskih delavcev. Pa tudi iz drugih vzrokov. Brezposelnost nastaja zlasti tudi, če ni zvišanje delovnih sil v enakem razmerju z zvišanjem drugih produkcijskih faktorjev. Eden najvažnejši teh faktorjev je kapital, t. j. zvišanje narodnega kapitala, ki omogočuje zvišanje delavnosti podjetij in ustvarja tako nove možnosti zaposlenja. Če pa uvajate zavarovanje brezposelnih, odtegujete znatne vsote narodnemu kapitalu, ki bi se mogle sicer porabiti za produktivno in ustvarjajočo delavnost, ki bi nudila nove možnosti zaposlenja in zmanjšujete torej te možnosti. Z drugimi besedami, ustvarja se brezposelnost. Zavarovanje brezposelnih ima torej isti učinek kakor čezmerno ali nezadostno obdačevanje.

Mogel bi navesti še druge vzglede, ki dokazujejo, da je urad preveč ljubosumen na svojo formalno kompetenco, na škodo svoji kompetenci na gospodarskem polju. To velja seveda tudi za konferenco in njene odboje.

Gospodarske prilike in produkcijski stroški tvorijo temelj vseh naših problemov. Če torej urad že proučava mezde, bi bilo treba v zvezi z Društvom narodov proučevati tudi druge elemente produkcijskih stroškov in različne prilike dežel. Da se bo mogoče uspešno boriti, je treba vse storiti v svrhu znižanja teh produkcijskih stroškov. Eno sredstvo, vsakemu dostopno, je racionalizacija, za katero ni treba velikega kapitala. Upamo, da bomo tembolj mogli uporabljati nasvete in direktive instituta za znanstveno vodstvo obratovanja. Rad bi vedel, kako bo mogel ta institut kaj koristnega storiti, če vsled pomanjkanja sredstev niti ne more poslati svojih uradnikov v tovarne in druga racionalizirana podjetja, da bi tam praktično študirali napredke znanstvenih organizacij. Ljubo bi mi bilo, da bi bilo v poročilu povedano, na kakšen način in s kakimi finančnimi sredstvi nameravata Mednarodni urad dela in Društvo narodov zasigurati racionalnejšo delavnost tega instituta za racionalizacijo, ko bo nekoč izostala ameriška pomoč. Ali čakamo morda na to, da se ponovi, kar se pripoveduje o nekem ameriskem milijonarju, ki se je v smrtni uri obrnil na pastorja, rekoč: »Mislite, da bo moja duša rešena, če podarim presbiterijski cerkvi 25.000 dolarjev?« Dušni pastir mu odgovori: »Ne morem jamčiti za to, vendar mislim, da poizkusite.«

Gospod Jouhaux je v svojih zanimivih izjavah o poročilu direktorja opozoril na nevarnost, ki je obstajala leta 1919 in ki je napravila iz tigrov ovčice. Jaz nagibam bolj k naziranju nekega rojaka gospoda Jouhauxa in mislim, da je v očigled nevarnosti najpametnejše pogum. Ne udajam pa se iluzijam o človeštvu in vem prav dobro, da je bolj radodarno, kadar obstoja nevarnost, nego kadar je ni. To vse je bilo leta 1919. Danes je nevarnost svoje lice izpremenila. Kar je bilo bogastva v Evropi, je šlo odslej v Zedinjene države. Na mesto nevarnosti iz leta 1919, ki je ogrožala le en razred, je stopila druga znatna nevarnost, ki jo je že gospod Olivetti omenil in ki ogroža nas vse v Evropi. Po popolnoma neoporečnih številkah ne morejo evropske države s svojim izvozom niti Zedinjenim državam plačati svojega uvoza. Da ne govorim o dolgovi, ki jih imajo plačati. Razen tega si da do Zedinjene države plačevati za

kredite in posojila, ki jih dovoljujejo Evropi, obresti, popolnoma različne od onih, ki si jih dajo plačevati v državi sami ali od drugih delov sveta. Novi severno-ameriški zakon, ki predvideva še višjo carinsko tarifo, določa med drugim, da more vsaka vlada preprečiti uvoz produktov, ki bi mogli škodovati kaki ameriški produkcijski panogi. Nadalje dobiva kmetijstvo Zedinjenih držav državno subvencijo, da more svoje produkte poceni izvažati.

Če vemo vse to, se vprašamo, ali je optimizem poročila, ki ne opozarja niti na poljedelsko krizo v Evropi, upravičen. Brez dvoma je, da je stopila na mesto nevarnosti iz leta 1919 veliko večja nevarnost, ki zahteva složno Evropo, odločnega partnerja, ki more z drugimi partnerji enakovredno razpravljati. Pod temi okoliščinami se človek vpraša, kako da še niso delodajalci in delavci pojmi duha časa, ki jim veleva zapustiti temna pota sumničnej in iskati zblizanja. Niste li razumeli, da slabi vsako razdvojenje, vsako nesporazumljenje med Evropejci, brez ozira na razrede in države, našo fronto na škodo naših velikih skupnih interesov. Obračam se pri tem ne le na eno ali drugo skupino naše organizacije, temveč na vsakega Evropejca.

Konečno bi omenil mal dogodek, ki sem da doživel v Londonu in ki je za nas vse, ki radi malih preprirov pozabljamo velike vzroke, zelo poučen.

V Picadilly-ju sem se izprehajal s svojim prijateljem Smithom. Srečala sva gospoda Johnesa, ki je Smitha komaj pozdravil, dasiravno je njegov prijatelj. Ko sem Smitha vprašal, kaj je temu vzrok, mi je pravil, da je pretekli teden izbruhnil požar v hiši, kjer je stanoval g. Johnes. G. Johnes ni mogel uteči preko stopnic, ki so bile v plamenu. G. Smithu, ki stanuje baš nasproti, se je posrečilo najti na sosednjem stavbišču desko, ki jo je prislonil na okno, da je mogel g. Johnes po deski zdrčati na cesto. Ko je videl g. Smith, da ga ne razumem, je pristavil: »Kaj hočete, ne more mi odpustiti, da je bil v deski, ki sem mu jo pristavil za njegovo rešitev, žebelj.«

O sovjetski industriji.

Prizadevanja sovjetske vlade, da dvigne produkcijsko zmožnost nacionalizirane industrije, nimajo zmeraj pričakovane uspeha. Produkcijski program v oktobru lanskega leta pričene se petletne dobe temelji na tem, da se cena izdelkov močno zniža, s čimer se seveda dvigne ugled in moč vlade. Zato je sovjetska vlada izdelala načrt, po katerem bi bili moralni produkcijski stroški v prvem polletju pasti za 7 odstotkov. V resnici so pa padli samo za 2½%. To napoti celo uradna «Izvestja» do izjave, da se javlja v tem slabost ruske industrije. Kot vzroke neuspeha navajajo «Izvestja» dejstvo, da obrati za reformo produkcije niso bili izbrani s potrebno strokovno izvedenostjo — manj dobro delujoče nacionalizirane tovarne je sovjetska vlada kratkomalo zaprla — da so bila naročila razdeljena na preveliko število delavnic, da so voditelji obratov imeli pred očmi lokalne koristi, ne pa državnih, da domači delavci z inozemskimi tehniškimi pripomočki niso znali delati itd. Iz inozemstva so bili importirani najboljši tehniški pripomočki, pišejo «Izvestja», «a mi smo obenem zelo malomarni pri izbiri delovnih moči, ki naj s temi stroji delajo.» Zaključek te malomarnosti je ta, da se prvič ne doseže poln efekt, kljub izbornosti strojev, drugič pa, da se celo stroji poškodejo. To je grenka resnica, ki je ni mogoče utajiti. «Izvestja» se tudi pritožujejo, da trpi produkcija vsled slabe discipline delavcev v nacionaliziranih tovarnah ter da hočejo številni vodje tovarn od vlade pričakovani rezultat doseči z goljufijo, s tem, da dosegajo nižjo nabavno ceno na stroške kvalitete. — O petletnem načrtu bomo priobčili daljši informativen članek.

stom t. l. S paketi, ki jih sprejmejo pošte tekom meseca julija, morajo poslovati po dosedanjem načinu.

Oblastna uprava je poslala vsem poštam primerno število carinskih nakaznic štev. 137. Ostale tiskovine se za izdajne pošte ne izpremenijo.

RAZNO.

Izdaja novih dolarških bankovcev. Z 11. julijem so začeli izdajati v U. S. A. nove dolarške bankovce in so hkrati začeli jemati iz prometa stare bankovce. Vladno časopisje je ugotovilo doslej zalogo novih bankovcev v znesku 3½ milijard dolarjev v asortiranih vrednotnih tipah od 1 dolarja do 10.000 dolarjev. Novi bankovci izkazujejo manjšo in priročajšo velikostno izmero kot dosedanja. Slikovni del novih bankovcev je po mnenju strokovnih ameriških oseb na višjem umetniškem stališču kot dosedanja tip in zmanjšuje s tehniško kompliciranostjo obenem tudi možnost ponarejanja. Nabavni stroški novega denarja so manjši. Za izmenjavo starega denarja z novim so določili desetletno dobo, z 10. julijem 1929 počenši. V bančnih in vladnih krogih pričakujejo, da bo imel zakladni urad (finančno ministrstvo) od izdaje novega denarja v toliko velik dobiček, več milijonov brojev, ker se nešteto starih novcev obrabi, zgubi ali vrže proč. Pri velikanskem prometu so hitro milijoni skupaj.

Neugodne številke v petrolejski statistiki Poljske. Produkcija petroleja na Poljskem ni lani nič napredovala. Surova nafta je celo padla in sicer od 723.000 ton v letu 1927 na 443.000 ton v lanskem letu. Rafinerije so producirale 664.000 ton, med temi 216.700 ton petroleja, 156.500 ton gazolina, 96.7000 ton bencina itd. Dvig domače prodaje se je izvršil samo pri bencinu, ki so ga vsled naraslega avtomobilnega prometa prodali 69.400 ton. Izvoz naftinih produktov je padel od 270.400 ton na 260.500 ton, pri čemer je bencin s ca 26.000 tonami ostal skoraj nespremenjen. Prva med nakupovalkami poljske petrolejske industrije je Češkoslovaška, ki je sprejela skoraj 30 odstotkov poljskega izvoza ali 92.000 ton. Skupni izvoz petroleja je padel od 49.400 ton na 41.400 ton, izvoz mazilnega olja od 42.300 na 35.900 ton.

Litva proti švedskemu trustu. V litvinskih gospodarskih krogih se javlja hud odpor proti načrtu švedskega vžigaličnega trusta, ki se hoče v Litvi prav tako zasidrati kot se je v sosedni Latviji in ki se pogaja z litvinsko vlado z izglede na uspeh. Litvinski gospodarski krogi opozarjajo v polemiki proti nameri vlade, da se je domača vžigalična industrija v poteku zadnjih let prav voljno razvila ter da predstavlja danes važen faktor med litvinskimi eksportnimi industrijami. V slučaju uresničitve švedskih načrtov bi bili uspehi dolgoletnega utrudljivega dela uničeni in bi domača industrija ter bodoče oblikovanje zunanje trgovine s tem veliko trpela.

Najbrž tiči v prizadevanju švedskega trusta tudi namen, da pride do trepeljkovega lesa, ki ga je v Litvi dosti in ki je zanj neobhodno potreben.

Promet po Donavi. Blagovna kupčija po Donavi, ki ji je dolgi zimski odmor veliko škodoval, se je z aprilom precej poživila. Veliko je bilo zlasti poživiljenje v prometu navadnega trgovskega blaga, dočim se je pričakovani dvig transportov žita in moke le malo javil. Žitni transporti iz Rumunije, Jugoslavije in Ogrske so bili v prvi letošnji polovici malo zadovoljivi, a promet po Donavi navzdol se dviga kar naprej.

Pozabljen denar. Večkrat beremo, koliko se v U. S. A. denarja pozabi, koliko dividend se ne dvigne itd. Tudi v Evropi je tako, čeprav ne v tako veliki izmeri. Tako n. pr. leži pri Nemški banki 133.000 mark nedvigljenih dividend (to so že prave marke, po inflacijski dobi), pri Disconto-Gesellschaft 77.000 mark, pri rudniškem podjetju »Ilse« 28.000, pri Nemški prekomorski banki 22.000 in pri D. d. za promet 14.000 mark.

»Industrie-Compaß.« Kakor vsako leto je izšla tudi letos na koncu prvega polletja nova izdaja znane knjige Industrie-Compaß (zaloga Compaß, Wien I., Wipplingerstraße 32). Novi letnik obravnava poleg Avstrije tudi Jugoslavijo, Češkoslovaško in Ogrsko ter ima dosti večji obseg kot lani. Novi letnik opiše v svojih treh zvezkih sedaj nad 100.000 tvrdk nasledstvenih držav z ono obširnostjo, ki omogoča lastniku predstavljanje o velikosti in pomenu posameznih tvrdk. Posebno pozornost zasluži vsakemu zvezku pridejani register o nakupnih virih ali dobaviščih s svojimi skoraj 7000 panognimi predmeti. »Industrie-Compaß« je vseskoz zanesljiv vodnik skoz gospodarstvo nasledstvenih držav, bodisi da se zanimaš za posamezne pridobitne vrste ali za posamezne blagovne vrste ali pa za posamezne kraje. Če o kakšni tvrdki ne veš ne blagovne vrste in ne kraja, kjer se nahaja, temveč samo ime, ti to zadostuje, da boš dobil v kompasu takoj vse, kar želiš o tvrdki vedeti. Novi »Industrie-Compaß« je važen pripomoček, ki prihrani industrijeu in trgovcu čas in delo in mu dela torej oistvene usluge.

Ustanovitev »Arabske Narodne banke.« Vodilni direktorji Egiptске banke (Bank Misr - Misr je stara označba za Egipt) so porabili svoje poučno potovanje po Siriji in Palestini za pogajanja z merodajnimi osebami obeh držav in so sklenili dogovor, da se bo ustanovila »Arabska Narodna banka«. Imela bo podružnici v Hajfi in Bajrutu. Poleg gospodarskega pomena ima ta ustanovitev tudi dalekosežen politični pomen; s tem je namreč uresničena združitev arabsko-narodnih finančnih interesov pod egiptskim vodstvom. Pretežni element prebivalstva v Siriji in Palestini je namreč arabski, kljub temu, da forsirajo Angleži v Palestini na vse načine židovski živelj. Palestina je angleški mandat, Sirija francoski.

Prodiranje Amerikancev v solitrovi industriji. Lautaro Nitrate Co, eno največjih podjetij za izkoriščanje čilenskega solitra, ki je bilo doslej pod angleško kontrolo, je prišlo v roke ameriške skupine Guggenheim. Družba je nakupila lani v Chile velike solitrove pokrajine in se je napram čilenski vladi zavezala, da bo tudi v teh okrajih zgradila dve produkcijski napravi s kapaciteto nič manj kot 125.000 ton. Guggenheimova skupina poseduje poseben patent, ki omogoča na določeni prostorninski enoti za 100% večjo produkcijo, pri čemer se produkcijski stroški v primeri z dosedaj uporabljenimi metodami znižajo za ca 40%. Gotovo je, da bo mogla imeti ta sprememba zelo velik vpliv na položaj onih solitrovih podjetij, ki še niso pod Guggenheimovo kontrolo. London je vsled te transakcije precej vznemirjen, ker je imel angleški kapital doslej merodajen vpliv v mednarodnih solitrovih družbah.

Pri borzi dela v Mariboru se bodo sprejemali v četrtek 25. t. m. oni delavci, ki žele biti zaposleni na Francoskem. Vsi interesi naj se 25. t. m. predpoldne javijo osebno pri borzi dela v Mariboru, kjer dobijo nadaljna navodila.

Delavcem, ki bi radi v Francijo. Javna borza dela v Ljubljani, nje podružnica v Mariboru ter ekspozičura v Celju in Murski Soboti bo postopoma organizirala transporte delavcev v Francijo. V poštev prihajajo vojaščine prosti, ne nad 45 let stari, zdravi, močni delavci, predvsem rudarji, kovinarji, zidarji, tesarji, tovarniški delavci in težaki. Kdor reflektira na zaposlitev, naj javi svoji Borzi dela (v Ljubljano, Maribor in Mursko Sobotu) te-le podatke: 1. Ime in priimek; 2. bivališče in zadnja pošta; 3. rojstno leto; 4. stan: ali samski ali oženjeni; 5. število nepreskrbljenih otrok; 6. pristojna občina; 7. poklic; 8. ime delodajalcev zadnjih dveh let; 9. kakšno delo si predvsem želi. Velika važnost se polaga na navedbo pravega poklica. Borze dela bodo zbrale reflektante ter jih pravočasno pozvale, kdaj naj se delavci javijo v svrhu pregleda. Kdor bo pri pregledu sprejet, bo dobil osebno izkaznico, s katero bo potem lahko dobil potni list na pristojnem okrajnem glavarstvu. Manjši transporti bodo potovali iz Zagreba, večji pa s središča Borz dela.

Borza dela v Mariboru. Od 14.—20./7. je dela iskalo 103 moški in 52 žensk; 101 službeno mesto je bilo prosto, delo je dobilo 48 moških in 42 ženskih oseb, 24 jih je odpotovalo, 47 pa odpadlo; koncem tedna pa jih je ostalo še 863 v evidenci. — Od 1. januarja do 20. julija pa je dela iskalo 3398 moških in 1717 ženskih oseb, 2716 službenih mest je bilo praznih; delo je dobilo 1077 moških in 1088 ženskih oseb, 732 jih je odpotovalo, 1355 pa odpadlo.

Pri Borzi dela v Mariboru dobijo delo: 12 hlapeev, 5 mizarjev, 2 kolarja, 4 zidarji, 1 usnar, 1 tapetnik, 2 sodarja, 3 žagarji, 1 mesar, 1 podkovski kovač, več vajencev (ključavničarske, pekovske, kleparske, usnjarske in kolarske

obrti), kakor tudi 18 kmečkih dekel, 1 kmečka gospodinja, 3 poljske delavke, 6 kuharic, 20 služkinj, 3 sobarice, 1 varuška, 3 vzgojiteljice, 1 otroška vrtarica, 1 perfektna korespondentka, 1 ženska pisarniška moč za par ur na dan, 2 fotografini, 2 šteparici gornjih delov čevljev, 2 postrežnici, 3 pomožne delavke, 2 tovarniški delavki, 1 hotelska sobarica, 2 šivilji za obleko, 2 plačilni natakari, 2 boljši gospodinj, 4 šiviljske vajenke.

TRŽNA POROČILA.

MARIBORSKI TRG,
20. julija 1929.

Slaninarjev je bilo samo 7, ki so pripeljali 17 svinj, 4 kmetje pa 3 teleta, 2 govedi in 1 ovco na trg.

Perutnine in domačih živali je bilo okoli 700 komadov. Cene so bile primeroma s pretečenim tednom še vedno visoke, pač pa so se dobile mlade race in gosi že po 25—35 Din komad. Domači zajčki so stali 10—25 Din komad, 1 grlica 15, 1 nočna sova 60 Din.

Krompir, zelenjava, druga živila, sadje, cvetlice. Krompirja je bilo 14 voz, sadja pa 2 voza na trgu. Cene so bile krompirju 10 Din za mernik (7½ kg) oziroma 2—3 Din za kg, glavna solata 0.50—1.50, zeljnate glave 1—3, karfiol 1—8, buče 3—4, kumare 0.50—4 dinarjev za komad, paradižniki 6—8, fižol v stročju 8—10, kislno zelje 5, čebula 4, česen 16 Din za kg, jajce 1.25—1.50 dinarjev za komad. Sadje (2 voza hrušk in jabolk): jabolka 16, črešnje 8—10, hruške 4—8, marelice 20—22, breskve 22—28 Din za kg, jagode 12—16, maline 14—16, borovnice 1.50—2 Din za liter. Cvetlice, katerih je bilo v veliki množini, 0.20—3 Din za komad.

Lončene in lesene robe je bilo tudi mnogo na trgu. Cene so skoraj stalne 1—100 Din, brezove metle 1.75—4, lesene grablje 8—9, vile 10—11 Din za komad, koruzna slama 30—35 Din za vrečo.

Seno in slama na mariborskem trgu. V sredo 17. t. m. so kmetje pripeljali 16 voz sena, 6 voz slame; v soboto 20. t. m. pa 17 voz sena in 5 voz slame na trg. Cene so bile senu 45—100, slami pa 55 do 65 Din za 100 kg.

Živinski semenj v Ptujju. Na živinski sejmu v Ptujju, dne 16. t. m. je bilo pripeljanih 820 glav goveje živine, od tega 340 krav, 158 telic, 2 teleta, 250 volov, 41 juncov, 29 bikov in 105 konj, ki so notirali: krave 4—8.25, telice 7—9.50, teleta 13, voli 8—10, junci 7—9, biki 7 do 9.50 Din za kilogram žive teže. Konji 1200—6000 Din za komad. Prodanih je bilo 310 glav goveje živine in 46 konj. Na svinjski sejmu dne 17. t. m. je bilo pripeljanih 158 glav svinj. Cena je bila 10—14 Din za kilogram žive teže, za praseta 100—250 Din za komad. Prodanih je bilo 90 glav svinj. Prihodnji sejem se vrši dne 5. avgusta, ki je obenem letni in kramarski sejem.

Kvalitativno najboljšje

nogavice volnene in flor, rokavice, triko perilo, vestje, puloverje, žepne robce, naramnice, kravate, ovratnike, srajce, razne čipke in vezanine, kompletne potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in tapetnike
edno le pri

JOS. PETELINCU, Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika ob vodl.
Na veliko! Telefon 2913. Na malo!

VELETRGOVINA A. VOLK, LJUBLJANA

ŽITA IN MOKE RESLJEVA CESTA 24

© LASTNI AVTOMATIČNI VALJČNI MLIN.

Priporoča po najnižjih cenah razne mlevske proizvode in vse vrste žita, kakor tudi pšenično moko iz prvovrstnih banaških mlinov.

SPECIJALNA TRGOVINA KRMIL.

Broj.: Volk Ljubljana. Zahtevajte cenik! Telefon šte. 2449

KUVERTA

Tvornica kuvert in konfekcija papirja
LJUBLJANA
Vožarski pot št. 1
- DRUŠBA Z O. Z. - Karlovska cesta št. 2

Knjige, časopise, račune, vizitke, etikete, memorande, kuverte, tabele, lepake, naročilnice v blokkih s poljubnim številom listov, cenike in tudi vse druge tiskovine dobavlja hitro in po zmernih cenah

**TISKARNA
MERKUR**

LJUBLJANA

GREGORČIČEVA 23

TELEFON 2552

Lastna knjigoveznica

Za večja naročila zahtevajte proračun!

TISKARNA MERKUR
se priporoča za tisk

- KOLEDARJEV - za leto 1930.